

Animal Liberation Front

Od lokalnog do transnacionalnog društvenog pokreta

Animal Liberation Front

From local social movement to transnational social movement

Karlo Karija

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Sociologija, filozofija 4. godina
kkarija09@gmail.com

Sažetak

Društveni pokret Animal Liberation Front nastao je na području Engleske 1970-ih godina kao lokalni društveni pokret koji je okupio nekolicinu aktivista s ciljem nanošenja materijalne štete onima koji sudjeluju u eksploataciji životinja. Zahvaljujući angažmanu i iskazivanju nezadovoljstva prema autoritetu i javnosti nekonvencionalnim metodama i strategijama, Animal Liberation Front prerašao je iz lokalnog društvenog pokreta u transnacionalni društveni pokret. Srž ovoga članka čini analiza strategija kolektivnog djelovanja i struktura spomenutog društvenog pokreta te pokušaj odgonetavanja kako je i zašto lokalni društveni pokret nakon više od četrdeset godina i dalje aktivan, i to ne samo na području Engleske, nego i u drugim državama diljem svijeta.

Abstract

The Animal Liberation Front is a social movement that was founded in England in the 1970s as a local social movement that brought together several activists with the aim of inflicting material damage to those involved in animal exploitation. Thanks to its engagement and the application of unconventional strategies and methods in expressing contention with authority and the public, the Animal Liberation Front has grown from a grassroots movement into a transnational social movement. The main subject of this article is the analysis of collective action strategies and the structure of the mentioned social movement, in order to find the answer how and why the local social movement is still active after more than forty years, not only in England but also in other countries around the world.

Ključne riječi:

Društveni pokret za prava životinja, grassroots pokret, transnacionalni pokret, kampanja društvenog pokreta, strategije kolektivnog djelovanja, izravno djelovanje, javno predstavljanje

Keywords:

Animal rights movement, grassroots movements, transnational social movement, social movement campaigns, collective action strategies, direct action, wunc display

Uvod

Bilo bi posve nepravedno tvrditi kako prije 20. stoljeća nije postojala tendencija promišljanja o problematičnom odnosu čovjeka i životinja. U prilog je tome, kao primjer, dovoljno navesti antičkog filozofa Pitagoru i njegove sljedbenike pitagorejce koji su prakticirali vegetarijanstvo iz moralnih razloga. Iako ne možemo tvrditi kako je cilj pitagorejaca bila borba za prava životinja, sa sigurnošću možemo reći da je ideja o dobrobiti životinja postojala još u antičko doba. Poimanje životinja kao bića koja osjećaju patnju i bol razvijalo se naročito sporo, ali postepeno, oko dvije tisuće godina. To postepeno nakupljanje raznovrsnih znanstvenih činjenica, filozofskih argumenata i rasprava o životinjama i njihovim pravima doseže vrhunac objavom knjige Petera Singera *Oslobođenje životinja* koja je u drugoj polovici 20. stoljeća popularizirala raspravu o problematičnom odnosu čovjeka prema neljudskim bićima. Uvođenje etičkih i bioetičkih problema u javni diskurs 1960-ih i 1970-ih imalo je velik utjecaj na razvoj sociologije društvenih pokreta, a naročito onih pokreta koji se bore za prava životinja. Upravo u tom razdoblju u Engleskoj započinje uspon društvenog pokreta pod nazivom *Animal Liberation Front* (ALF) koji se izravnim akcijama svojih članova nastoji izboriti za prava životinja. Naime,

riječ je o društvenom pokretu koji se najviše oslanja na takozvani "Do-It-Yourself" aktivizam (*DIY activism*) kojeg karakterizira primjena različitih nekonvencionalnih metoda i strategija djelovanja koje akterima omogućuju ostvarivanje što snažnijega društvenog utjecaja. Nedvojbeno je da *Animal Liberation Front* zauzima posebno mjesto unutar povijesnoga razvoja društvenih pokreta za prava životinja pa je upravo zbog toga i predmet razmatranja ovoga članka.

Povijest ALF-a

Animal Liberation Front pojavljuje se na području Engleske početkom 1970-ih godina, a svoj nastanak ponajviše duguje aktivistu Ronniju Leeju. Naime, Ronnie Lee je s nekoliko aktivista formirao grupu pod nazivom *Band of Mercy* čiji je primarni cilj bilo sabotiranje lova na divlje životinje. Međutim, ciljevi i akcije spomenutih aktivista postepeno su se proširili na područja koja se ne odnose isključivo na lov. Primjerice, u radu *The ideology and current activities of the Animal Liberation Front* uočljivo je kako su aktivisti grupe *Band of Mercy* 1973. godine izveli nekoliko militantnih akcija kao što je podmetanje požara u laboratoriju gdje se provodi vivisekcija životinja, uništavanje mesnica i slično. (Tester i Walls, 1996). ALF službeno nastaje 1976. godine kada Ronnie Lee odlučuje proširiti kampanju i promijeniti ime *Band of Mercy* u *Animal Liberation Front*. U početku se ALF sastojao od tridesetak aktivista koji su svoju kampanju provodili izravnim djelovanjem, što znači spašavanjem i oslobađanjem zatočenih životinja. Međutim, osim oslobađanja zatočenih životinja, aktivisti su počeli primjenjivati nasilnije i nekonvencionalnije strategije poput spaljivanja industrijskih pogona i istraživačkih centara koji su izravno povezani s eksploatacijom životinja. Upravo je primjenom radikalnih strategija ALF zainteresirao javnost diljem svijeta te je simpatizere pro-

našao je i izvan granica Velike Britanije. Početkom 1980-ih diljem Amerike dolazi do akcija spašavanja zatočenih životinja iz laboratorija, a aktivisti koji su sudjelovali u akcijama spašavanja javno su se deklarirali kao pripadnici ALF-a. Osim na području Engleske i Amerike, izravne su akcije oslobađanja životinja u ime ALF -a zabilježene diljem svijeta. Neke od zabilježenih akcija pojavljuju se u Nizozemskoj, Poljskoj, Švedskoj, Kanadi, Australiji, Južnoj Africi i Izraelu, što upućuje na to da je ALF izrastao iz grassroot pokreta u transnacionalni društveni pokret.

Tko i što je *Animal Liberation Front*?

U prethodnom je poglavlju ukratko spomenuto kako je nastao društveni pokret *Animal Liberation Front*, međutim nameće se pitanje što je *Animal Liberation Front* i tko ga sačinjava te koji su njegovi ciljevi. Odgovore je moguće pronaći na službenoj internetskoj stranici ALF-a gdje se navodi kako ALF nije grupa u kojoj postoji organizirano vodstvo i članstvo. Naime, aktivnosti koje provode aktivisti ALF-a mahom su nezakonite pa se upravo zbog toga nastoji sačuvati anonimnost aktivista. Aktivistom ALF-a može se smatrati svatko tko nanosi ekonomsku štetu onima koji ostvaruju profit eksploatacijom životinja i svatko tko nenasilnim djelovanjem pomaže u sprječavanju nasilja i boli koja se nanosi životinjama. Dakle, ALF možemo odrediti kao *grassroots*¹ pokret koji nema jasno definiranu strukturu, članstvo i strogo propisani način djelovanja. Struktura ALF-a sastoji se od autonomnih jedinica koje djeluju zasebno, neovisno o drugim jedinicama društvenog pokreta, s ci-

¹ Pojam *grassroot* pokreta označava kolektivno društveno djelovanje koje nastaje spontanom udruženjem pojedinaca (najčešće unutar neke lokalne zajednice ili regije).

ljem oslobođenja životinja od eksploatacije u ekonomske svrhe. Nadalje, autonomnu jedinicu može sačinjavati jedan aktivist ili više njih, što dodatno pridonosi fleksibilnoj strukturi i mobilizaciji aktivista diljem svijeta.

Iz svega toga proizlazi kako ALF zasigurno posjeduje tri glavna elementa organiziranog društvenog pokreta koje navodi Charles Tilly u knjizi *Social Movements, 1768–2004*. Prvi se odnosi na kampanju (*campaign*) koja ima jasan cilj, a to je sprječavanje svake vrste nasilja nad životinjama u svrhu ekonomskog profita. Drugi se element odnosi na repertoar (*repertoire*) koji podrazumijeva sredstva i strategije za kojima posežu akteri u svrhu ostvarivanja ciljeva društvenog pokreta. Treći se element odnosi na javno predstavljanje (*wunc display*) koje podrazumijeva da se akteri društvenog pokreta ponašaju u skladu s vrijednostima kao što su: dostojnost (*worthiness*), jedinstvo (*unity*) mnoštvo (*numbers*) i posvećenost (*commitment*). (Tilly, 2004). Od spomenutih triju elementa koje navodi Tilly, u slučaju ALF-a posebno je problematično javno predstavljanje iz više razloga o kojima će biti riječi kasnije.

Kampanja ALF-a i utjecaj medija

Za bolje razumijevanje načina na koji ALF ostvaruje svoje ciljeve, važno se prvo okrenuti analizi pojma kampanje. Charles Tilly kampanju definira kao „trajan, organiziran i javni napor kojim se iznose zajednički zahtjevi koji su usmjereni prema nekom autoritetu” (Tilly, 2004: 3). Nadalje, prilikom govorenja o kampanji društvenih pokreta, na umu valja imati da ona povezuje tri različita aktera. Prvi podrazumijeva kolektiv koji javno iznosi svoje nezadovoljstvo. Drugi se odnosi na objekt prema kojemu je usmjereno nezadovoljstvo, dok treći podrazumijeva neku vrstu javnosti. Osim spomenutih triju aktera, mediji (kao jedan oblik javnosti) također igraju

značajnu ulogu u legitimiranju i prihvaćanju kampanje društvenog pokreta kao što je ALF. Naime, za javnu provedbu kampanje ALF-a zadužen je *Animal Liberation Press Office* koji javnost obavještava o ciljevima, akcijama i aktivnostima koje se provode u ime ALF-a. Ovdje treba napomenuti kako članovi *Animal Liberation Press Office-a* nisu članovi ALF-a jer spomenuti društveni pokret primjenjuje nezakonite strategije u ostvarivanju svojih ciljeva. Dakle, glavna zadaća *Animal Liberation Press Office-a* jest dosljedno prenošenje nezadovoljstva anonimnih aktivista javnosti, autoritetu i svima onima koji sudjeluju u eksploatiranju životinja.

Međutim, uspješnost kampanje društvenog pokreta kao što je ALF ne ovisi isključivo o aktivistima i radu *Animal Liberation Press Office-a*, nego ovisi i o masovnim medijima. Prilikom raspravljanja o odnosu društvenih pokreta i masovnih medija treba imati na umu kako upravo masovni mediji u velikoj mjeri determiniraju način na koji šira javnost percipira određeni društveni pokret. Primjerice, akcije poput oslobađanja životinja ili uništavanja imovine zbog svoje su dramatičnosti izuzetno privlačne za masovne medije te upravo o medijskoj interpretaciji takvih dramatičnih događaja ovisi uspješnost i legitimnost kampanje ALF-a. Na primjer, spaljivanje laboratorija i vozila kalifornijskog sveučilišta u ime mučenih životinja nije dočekano s odobravanjem javnosti, dok je, s druge strane, akcija oslobađanja tri mjeseca starog majmunčića iz jednog laboratorija u Kaliforniji izazvala pozitivne reakcije, ne samo javnosti, nego i svjetske organizacije kao što je PETA². (Best i Nocella, 2004). Dakle, iz spomenutih je primjera lako zaključiti kako repertoar kolektivnog djelovanja najviše utječe na to hoće li javnost odobriti kampanju. Naime, repertoar kolektivnog djelovanja podrazumijeva različite strategije kojima se koriste aktivisti

² PETA (People for the Ethical Treatment of Animals) najveća je organizacija za prava životinja u svijetu koja ima više od 6.5 milijuna članova.

ALF-a u ostvarenju svojih ciljeva, a u slučaju ALF-a repertoar se uglavnom sastoji od strategija izravnog djelovanja. Glavni je razlog tome taj što aktivisti ALF-a smatraju kako svaki pojedinac svojim angažmanom (pa čak i minimalnim) može doprinijeti osviješćivanju i ukidanju patnje koju čovjek nanosi životinjama u svrhe ekonomskog profita.

Repertoar kolektivnog djelovanja ALF-a

U prethodnom je poglavlju površno naznačeno da se repertoar ALF-a najvećim dijelom sastoji od strategija izravnog djelovanja. U ovom će se poglavlju pobliže odrediti pojam repertoara i objasniti kakvim se točno strategijama služe aktivisti ALF-a. Prije svega, potrebno je vratiti se na pojam repertoara kojeg Tilly definira kao „kolektivno djelovanje koje teži ostvarenju nekog zajedničkog cilja, pri čemu spomenuto djelovanje uključuje primjenu različitih formi političkog djelovanja kao što su: uspostava specifičnih asocijacija i koalicija, javnih skupova, procesija, okupljanja, demonstracija, peticija, izjava u javnosti i medijima i dijeljenje letaka” (Tilly, 2004: 4). Sidney Tarrow proširuje definiciju i napominje kako je „repertoar strukturni i kulturni koncept koji uključuje ne samo radnje za kojima akteri posežu kada su u društvenom sukobu, nego i one radnje koje akteri znaju primijeniti i koje se od njih očekuju” (Tarrow, 1998; 30). Kada Tarrow kaže da je repertoar strukturni i kulturni koncept, to podrazumijeva da je repertoar podložan i promjenama koje najviše ovise o interesu, mogućnostima i organizaciji društvenog pokreta. U skladu s tim, Tarrow razlikuje tri različita tipa repertoara. Prvi tip podrazumijeva repertoar koji se oslanja na nasilne strategije. Ovdje Tarrow napominje kako je nasilje najupečatljiviji i najjednostavniji način kolektivnog djelovanja manjih grupa koje žele izraziti nezadovoljstvo. S druge strane, u

većim društvenim pokretima nasilje također može poslužiti kao sredstvo dehumanizacije protivnika i isticanja vlastitog junaštva. (Tarrow, 1998). Budući da je svaka primjena nasilja problematična, nasilne strategije primijenjene u društvenom pokretu ostavljaju negativne posljedice na sam pokret i društvo u cjelini. Tarrow otkriva kako nasilje, prije svega, doprinosi „polarizaciji društvenog sukoba“ pa su članovi i simpatizeri društvenog pokreta koji su manje skloni nasilju prisiljeni odabrati između dvije suprotstavljene strane. (Tarrow, 1998). Nadalje, primjena nasilnih strategija u većini slučajeva garantira medijsku pozornost, međutim nasilje ne doprinosi legitimiranju samog društvenog pokreta i njegovih ciljeva u očima javnosti, nego ima suprotan učinak.

Drugi tip jest konvencionalni repertoar koji podrazumijeva primjenu nenasilnih i institucionalnih strategija kao što su demonstracije ili organizirani prosvjedi. Pozitivna strana konvencionalne strategije jest ta što ona ne predstavlja veliki rizik i ne zahtijeva veliki trud, što u konačnici privlači velik broj sudionika.

Treći tip podrazumijeva primjenu nekonvencionalnih strategija koje narušavaju društvenu rutinu i stabilnost, a nazivaju se strategijama ometanja (*disruption*). Naime, takav se repertoar oslanja ponajviše na izravno djelovanje koje ostavlja snažan dojam na promatrače, javnost i autoritet. Upravo ovaj tip repertoara Tarrow ističe kao najsnažnije oružje društvenih pokreta jer primjena takvoga repertoara omogućuje slabijim akterima ostvarenje nadmoći nad njihovim protivnicima. Jedini nedostatak ovog tipa kolektivnog djelovanja jest to što može prerasti u nasilno djelovanje ili stalnom primjenom istih strategija ometanja može postati dio konvencionalnog repertoara (Tarrow, 1998). Neki primjeri strategija ometanja koje primjenjuju društveni pokreti za prava životinja su: bojkotiranje, spašavanje životinja, okupacije i štrajk glađu.

Od prethodno spomenutih triju tipova repertoara, članovi ALF-a najviše primjenjuju kombinaciju prvog i trećeg tipa. To zna-

či da se ALF oslanja na repertoar koji podjednako primjenjuje strategije ometanja (*disruption*) i nasilne strategije kao što su okupacije, spašavanje životinja, sabotiranje, uništavanje, spaljivanje, anonimne prijetnje i slično. Ovdje treba imati na umu činjenicu kako se ALF sastoji od mnogobrojnih anonimnih ćelija diljem svijeta, što znači da svaka ćelija za sebe primjenjuje različite i njoj dostupne strategije. Neke ćelije su više sklonije primjeni nasilnih strategija, a druge nastoje izbjeći nasilje pod svaku cijenu. Primjerice, neke od nedavnih akcija ALF-a koje uključuju strategije ometanja su: uništavanje lovačkih osmatračnica u Njemačkoj, sabotiranje trgovine krznom u Švedskom gradu Örebro, oslobađanje zečeva iz uzgajališta u Belgiji, spaljivanje nekoliko lovačkih domova u Francuskoj. O primjeni nasilnih strategija svjedoče primjeri poput prijetnje smrću i postavljanja eksplozivnih naprava u restoranima brze hrane. Upravo je kombinacija spomenutih dvaju tipova repertoara omogućila ALF-u da preraste iz *grassroot* pokreta u transnacionalni društveni pokret koji s lakoćom mobilizira ljude diljem svijeta u borbi za jedinstveni cilj. Naime, primjenom strategija ometanja i nasilnih strategija, ALF nije uspio samo privući veliku pozornost javnosti, medijai vlasti, nego je uspio i u dehumanizaciji svih onih koji podupiru eksploatiranje životinja u svrhe ekonomskih interesa. O dehumanizaciji protivnika možda najbolje svjedoči provala aktivista ALF-a u restoran McDonald's-a 1997. godine u Michiganu tijekom koje su na zidovima ostavili poruke "McShit, McMurder, McDeath".

Kako se ALF javno predstavlja?

U trećem su poglavlju navedena tri glavna elementa koja čine organizirani društveni pokret i pri tome je spomenuto kako je treći element, tj. javno predstavljanje (*wunc display*), posebno

problematičan u slučaju društvenog pokreta kao što je ALF. Kao što je spomenuto, pojam *wunc display* podrazumijeva da članovi u javnosti predstavljaju društveni pokret poštujući četiri ključne vrijednosti: dostojnost (*worthiness*), jedinstvo (*unity*) mnoštvo (*numbers*) i posvećenost (*commitment*) (Tilly, 2004). Od navedenih vrijednosti, ALF ima najviše problema s njegovanjem dostojnosti. Naime, dostojnost (*worthiness*) podrazumijeva da se članovi društvenog pokreta u javnosti predstavljaju dostojanstveno, što isključuje sve oblike nasilnog djelovanja. Dakle, problem leži u tome što neki članovi ALF-a ne djeluju unutar okvira kojeg možemo smatrati dostojanstvenim, a razlog je tome taj što se oslanjaju na nezakonite i nasilne oblike kolektivnog djelovanja koji u javnosti ne ostavljaju dojam dostojanstvenog ponašanja. Nadalje, članovi ALF-a svoje akcije provode pod maskama, što znači da javnost nije upoznata s njihovim identitetom, a to se u potpunosti suprotstavlja Tillijevom određenju dostojnosti. Međutim, ostale vrijednosti, kao što su jedinstvo, mnoštvo i posvećenost, članovi ALF-a u potpunosti njeguju kada je u pitanju javno predstavljanje. Svoje jedinstvo i mnoštvo članovi ALF-a demonstriraju upravo putem anonimnosti, što znači da se članom ALF-a može smatrati svatko (bez obzira na nacionalnu, vjersku, rasnu pripadnost) tko svojim javnim djelovanjem doprinosi okončanju specističkog odnosa čovjeka prema životinjama. Osim toga, članovi ALF-a demonstriraju jedinstvo i prikupljanjem novčanih sredstva za sve one aktiviste koji su zbog svojeg djelovanja, u ime oslobođenja životinja, osuđeni na zatvorsku kaznu. U konačnici, svoju posvećenost članovi ALF-a demonstriraju svakim izravnim djelovanjem koje od njih zahtijeva veliki trud i angažman, a donosi i veliku opasnost i rizik.

Zaključak

Naposljetku, možemo reći da *Animal Liberation Front* predstavlja dobar primjer skupine posvećenih pojedinaca koja može mobilizirati i ujediniti ljude diljem svijeta u borbi protiv eksploatacije životinja u ekonomske i privatne svrhe. Međutim, nameće se pitanje kako je jedan lokalni društveni pokret (koji je isprva imao samo tridesetak članova) ostvario globalnu popularnost i poprimio razmjere transnacionalnog društvenog pokreta. Mogući odgovor na to pitanje proizlazi iz analize triju ključnih elemenata društvenog pokreta koji se odnose na kampanju, repertoar i javno predstavljanje. Zaključeno je u analizi kako je od triju spomenutih elemenata repertoar kolektivnog djelovanja odigrao najznačajniju ulogu u populariziranju *Animal Liberation Front-a*. Naime, zahvaljujući repertoaru koji se sastoji od uglavnom ilegalnih i nekonvencionalnih strategija, ALF je osigurao da svaka njihova akcija (od spašavanja životinja do uništavanja tuđe imovine) bude popraćena i prepoznata u javnosti kao čin kojemu cilj nije terorizirati društvo, nego upozoriti na nepravdu koju čovječanstvo čini životinjama iz egoističnih interesa. Dakle, zahvaljujući fleksibilnoj strukturi koja podrazumijeva potpuno otvoreno i slobodno članstvo i decentralizirano vodstvo te njezovanju spontanog i pomalo radikalnog izravnog djelovanja, ALF je postavio temelje za daljnji rast i razvoj društvenog pokreta koji još uvijek pronalazi simpatizere diljem svijeta.

Literatura

- Best, S., Nocella, A. J. (2004). *Behind the Mask: Uncovering the Animal Liberation Front, Terrorists or Freedom Fighters?: Reflections on the Liberation of Animals*. Lantern Books.
URL: http://courses.missouristate.edu/ewalker/PFD%20Files/Behind_The_Mask.pdf (22.2.2020.)
- Tarrow, Sidney (1998). *Power in movement: Social Movements and Contentious Politics*. New York: Cambridge University Press.
- Tilly, Charles (2004). *Social Movements, 1768–2004*. Boulder: Paradigm Publishers.
- Tester, K, Walls, J. (1996). *The ideology and current activities of the Animal Liberation Front*. U: *Contemporary Politics*, 2(2): 79–91. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13569779608454729> (27.2.2020.)